

TEKNOLOGIA

Analfabetoak

DIANA FRANCO

Batzuentzat, teknologia da arazoaren konpontzaile bakarra, eta batzuetan bada. Baina teknologiaz bizitzeko arazo guztiak konponduko dituela pentsatuz, nire ustez, gizarteak onuragarriak ez diren zenbait ageritokitarara bideratzen gaitza.

Gauzak egiteko modu anitz dago munduan, ur berorik ez baduzu, ur hotza erabili dezakezu bainatzeko, edota lapikotan berotu eta bainatu. Baina, hainbeste dira ur beroa mementoan izatearen onurak, ez nukeela beste teknologia batzuentzat aldatuko. Mendian biziko banintz, denbora askorekin eta lasaitasunean, behar bada ur beroa etxean izatea ez litzateke hainbeste arazo. Gizakiok ditugun beharrak, gaur, leku eta bizimodu ezberdinen arabera izan ohi dira, eta teknologiarekiko pertzepzioa ere horiek baldintzatuta dago.

Azkenaldian, gai hauetaz hitz egiteko aukera izan dut Bilboko zenbait nagusirekin (+65). Bakarrik eta beren kabuz bizi dira. Adierazi didate ez direla egungo gizartearen parte sentitzen, analfabeto sentitzen direla. Digitalizazioa leku guztietan dagoela eta duten bizimodua aurrera eramateko beharrezkoa bilakatzeko ari dela ohartu direla. Behar bada, herri txiki batean biziko balira, familiarekin batera, bestelako harreman sozialak josteko aukera duen inguruan, bizitzarako behar asko modu autonomoan bideratu ahal izango lituzkete. Baina aipatzen ditudan nagusi hauek hirietan, pisu txikietan eta bakarrik bizi dira, familiarik urrun (familia baldin badute). Egunerokoari aurre egiteko gaitasuna digitalizazioak aurrera eragiten duen heinean murriztuta ikusten dute, nahiz eta izugarritzko ahalegina egiten ari diren. Noraino dugu gizakiok ordea ikasteko gaitasuna? Pasa den astean, 82 urteko agure batek fisikoki egin ezin duen kudeaketa bat Internet bidez egiteko laguntza eskatu zidan. Denok ditugu mugak, eta behar bada teknologien eraldaketekin eta horrek ekarriko dituen aldaketekin noizbait gu ere analfabetoak izango gara. Askok hitz egiten da belaunaldi ezberdinen arteko harremanak sustatzeaz, entzu horretan, baina belaunaldi ezberdinen arteko harremanak sustatzeko moduak pentsatu beharko ditugu, osterat beti geruza bakanduetan biziko dira nagusiak, eraldaketa teknologikoek ekarriko dituzten gizarte eraldaketei aurre egiteko aukera gabe. ●

NAZIOARTEA

EFE

50 urte Allenderen aurkako estatu-kolpetik: orduko inperialismoa, gaurko negazionismoa

AXIER LOPEZ

17 urtez, zifra ofizialen arabera, 3.065 desagertu eta hildako eta 40.018 preso eta torturatu eragin zituen diktaduraren hasiera markatu zuen 1973ko irailaren 11k. Eta are okerragoa dena, egun horretatik aurrera Augusto Pinochet Ugarteren gidaritzapean, Txile politika ekonomiko ultraliberalaren laborategi nagusi bihurtu zen: estatua ahalik eta funtzio gutxien betetzera baztertzen duen eredu kapitalista, merkatuari ateak parez pare utzita. Eredu hori mundu osora hedatu eta gaur egunera arte indartsu heldu da.

Lehenengo eta oraingo estatu-kolpe gehienetan bezala, "munduko sherrifaren" interesak erabakigarriak izan ziren Txileko militar batzuek haien gobernuaren aurka matxinatzeko. AEBek desklasifikatutako dokumentuek erakutsi dute Salvador Allendek kargua hartu aurretik ere, Richard Nixon presidenteak agindua eman zuela Allendek presidente izatea eragozteko. Nixonek eta bere Estatu idazkari Henry Kissingerrek Abya Yalako etsai nagusitzat zuten Allenderen bidea, bere proiektu sozialistak arrakasta izanez gero, beste herrialde batzuetara heda zitekeelako.

CIAK partzialki finantzaturako kanpaina sistematikoak herrialdea ekonomikoki eta politikoki ezegonkortzea lortu zuen. Kolpe militarra erraztu zuen giroa prest zen.

PINOCHET JOAN ZEN, KAPITALAREN DIKTADURA GERATU

2006an Pinochet aske hil eta oho-

rez agurtu zuten arren, Txilek lezioa eman dio munduari. Oroimena, justizia eta egiaren alde herri mugimenduek egindako etengabeko presioari esker, diktadurako kriminalak epaitu dituzte -duela gutxi, 25 urteko kartzela-zigorra ezarri zieten Víctor Jara hil zuten militarrei-, desagertuak bilatzeko plan instituzionala dauka.

Baina, 50 urte geroago, diktaduran sortutako botere-egiturak indarrean daude. Espainiako Estatuan bezala, diktadura batetik alderdi politikoetan oinarritutako ordezkari-tza-sistema batera pasatzeko prozesuak ez zituen botere-egitura nagusiak ukitu. Faxistek idatzitako konstituzioak indarrean jarraitzen du, enpresa eta familia gutxi batzuek botere ekonomikoa kontrolatzen jarraitzen dute, komunikabide masiboek eskuinaren eta patronalaren menpe darraite...

Ultraeskuina hazten ari den garaian, Txileko eskuineko alderdiak aritu dira Pinochet eta Allende maila berean jartzen. Adibide gisa, Txileko presidente ohi Sebastián Piñerak adierazi du estatu-kolpearen "erantzukizun nagusia Allenderen gobernuarena da, gutxiengo batek gizarte marxista inposatu nahi izan zuelako". Borreroa biktima jantzea ez da historia bortxatzeko saiakera hutsa, hemen eta orain politika egitea baizik. José Antonio Kast buru duen ultraeskuina haratago doa diskurtso negazionista horretan, eta hurrengo hauteskundeetan Txile goberna dezake. ●